

Lausunto

20.06.2024

Asia: VN/30511/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnot

Yleiset huomiot

SuPer ry:n näkemyksen mukaan esitettyjä muutoksia lakiin työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä ei tule lainkaan tehdä.

Valtakunnansovittelijainstituutio on osa suomalaista työehtosopimusjärjestelmää, jonka keskeisistä rakenteista tulee sopia työmarkkinaosapuolten kesken. Vain sopimalla voidaan saada aikaiseksi kestävä malli, joka tukee osapuolten välistä luottamusta ja työmarkkinajärjestelmän toimintaa. Valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia sovintoehdotusten tekemiseen ei siis tule rajoittaa lainsäädännöllä. Mikäli rajoituksista säädetään, on selvää, että tulkinnanvaraisuus lisääntyy, työriidat pitkittyvät, vaikeutuvat ja kallistuvat. Lisäksi naisvaltaisten alojen mahdollisuus saada miesvaltaisia aloja korkeampia korotuksia sovittelun kautta tehtäisiin käytännössä mahdottomaksi. Tämä johtaisi siihen, että miesten ja naisten välinen palkkaero kasvaisi entisestään. Lopputulos olisi päinvastainen kuin mihin maan hallitus ohjelmassaan ilmoittaa pyrkivänsä.

Nykytila ja sen arviointi

Nykyinen sovittelua koskeva sääntely on riittävää ja tarkoituksenmukaista. Valtakunnansovittelijalla ja sovintolautakunnalla tulee jatkossakin olla mahdollisuus tehdä ns. yleisestä linjasta poikkeavia sovintoesityksiä, mikäli alakohtaiset erityispiirteet sitä vaativat. Ns. yleinen linja on huomioitu käytännön sovittelutoiminnassa jo aiemmin, joten uudelle sääntelylle ei ole tarvetta.

Nyt esitettäville lainsäädäntömuutoksille on ilmeisesti toiminut kimmokkeena vuoden 2022 kunta-alan neuvottelukierros ja siinä saavutettu ratkaisu vientiliittoja korkeammista palkankorotuksista. On huomioitava, että kyseessä oli yksittäinen neuvottelukierros, jolla saatiin rahoitusta palkkausjärjestelmien uudistamiselle. Palkkausjärjestelmien uudistaminen on välttämätöntä erityisesti valtavasta henkilöstöpulasta kärsivällä hoitoalalla.

Vuoden 2022 neuvottelukierros oli merkittävä myös sukupuolten välisen palkkaeron kapenemisen kannalta. Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n arvion mukaan ratkaisukokonaisuus kaventaa miesten ja naisten välistä palkkaeroa viiden vuoden aikana 1,77 prosenttiyksikköä. Vastaavanlaiset

kehitysaskeleet halutaan nyt siis hallituksen esittämällä lakimuutoksilla tulevaisuudessa estää. Naisvaltaista hoitoalaa edustavan SuPerin mielestä ehdotus on käsittämätön ottaen huomioon, viranomaisilla on kaikessa toiminnassaan velvollisuus edistää tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassa.

Yleisperustelut luvut 3–6

Perustelujen (4.2.1) mukaan esitetty muutos vaikuttaisi valtakunnansovittelijan, sovittelijan ja sovittelulautakunnan harkintaan koskien sovintoehdotuksessa huomioitavia asioita. Huomioitava olisi "kansantalouden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta kestävä palkanmuodostus". Edellä mainitut seikat ja "yleinen etu" on huomioitu sovittelutoiminnassa aiemminkin, joten esitetyt muutokset ovat turhia.

Perusteluissa (4.2.2.2) todetaan työnantajien neuvottelukustannusten esitettyjen muutosten vuoksi mahdollisesti alenevan. SuPerin näkemyksen mukaan tilanne on päinvastainen. Työriitojen pitkittyessä kaikkien osapuolten kustannukset kasvavat. Perusteluissa oletetaan sovitteluun menevien työriitojen vähenevän, koska "vientialojen määrittämiä normeja korkeampia palkankorotuksia koskevat neuvottelut jäisivät pois sovittelujärjestelmän piiristä". Käytännössäkö sovitteluun ohjattaisiin/ ohjautuisivat vain ne sopimusalat, joille vientialojen taso on riittävä, eikä erityisiä tarpeita suuremmille korotuksille ole? Muut hoitaisivat sovittelun valtiollisen sovittelujärjestelmän ulkopuolella. Nähtäväksi jäisi, minkälaisia sovittelujärjestelmiä eri aloille muodostuisi.

Perustelujen 4.2.4 kohdassa todetaan, että vientialojen palkantarkastuslinjan noudattaminen johtaisi siihen, että sukupuolten väliset palkkaerot eivät muuttuisi. SuPerin näkemyksen mukaan on täysin selvää, että vientialojen linjan mukaiset (prosentti)ratkaisut kasvattaisivat sukupuolten välisiä palkkaeroja jokaisella neuvottelukierroksella.

Vaihtoehtoisten toteuttamistapojen osalta (5.1.1) osalta SuPer katsoo, että kaksikantaisia neuvotteluja työmarkkinamallista tulisi edelleen jatkaa. Tarvetta saatikka kiirettä lailla säätämiseen ei ole. SuPer on samaa mieltä siitä, ettei yleisen linjan mukaista sopimuskokonaisuutta voida määritellä lain tasolla, eikä kiinnittää tiettyyn yksittäiseen työehtosopimukseen.

Hallitusohjelmakirjauksen mukaisen säätelyn ristiriidasta Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin osalta viittaamme palkansaajakeskusjärjestöjen lainsäädäntövalmistelun yhteydessä (30.5.24) jättämään eriävään mielipiteeseen.

Pykälät ja säännöskohtaiset perustelut

1 § *Lain tarkoitus ja soveltamisala*

Muutoksen tarkoituksena on HE:n mukaan sitoa sovittelulautakunnan toimintaa vahvemmin työriitalain määräyksiin, koska valtakunnansovittelija ja sovittelija ovat velvollisia noudattamaan työriitalakia. Käytännössä ilmeisesti halutaan sitoa myös sovittelulautakunta huomioimaan "kansantalouden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta kestävä palkanmuodostus".

Sovintolautakunta on huomioinut ko. näkökohdat jo aiemminkin, joten esitetty muutos on tarpeeton. Sovittelulautakunnan mahdollisuuksia sovintoesityksen antamiseen ei pidä rajoittaa lainsäädännöllä.

3 § Valtakunnansovittelijan tehtävät

Esitetylle muutokselle ei ole tarvetta. Tilanteessa, jossa sovittelijan johdolla ei ole päästy sovintoon ja sovittelija esittää sovittelulautakuntaa asetettavaksi, on SuPerin kokemuksen perusteella hyvä, että puheenjohtajana toimii ulkopuolinen taho. Valtakunnansovittelija on joka tapauksessa velvollinen antamaan sovittelulautakunnalle tarvittavaa apua.

11 § Sovinnon aikaansaaminen

Esitetylle muutokselle ei ole tarvetta. Kuten perusteluissa (s.33) todetaan, kyse on periaatteesta, jota sovittelijat ovat ilman nimenomaista säännöstäkin jo pitkään soveltaneet.

13 § Sovintoehdotus ja sovittelun keskeyttäminen

Esitetyille muutoksille ei ole tarvetta. Ns. yleinen linja on (siinä määrin kuin se on ylipäätään mahdollista määrittää) otettu jo aiemminkin huomioon.

5 §

Esitetyille muutoksille ei ole tarvetta. Nykyinen järjestelmä toimii hyvin.

6 §

Esitetyille muutoksille ei ole tarvetta. Nykyinen järjestelmä toimii hyvin.

Sainila-Vaarno Anne
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry